

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка IV курсу 441 групи

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної програми

Початкова освіта

Кілочок Валерія Русланівна

Керівник к.пед.н. доцентка Горлова А.В.

Рецензент д.пед.н., доцентка кафедри

педагогіки, менеджменту освіти й

інноваційної діяльності Комунального

вищого навчального закладу «Херсонська

академія неперервної освіти» Херсонської

обласної ради Примакова В.В.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	6
1.1. Актуальність дистанційної освіти в умовах сучасності	6
1.2. Сутність та завдання дистанційного навчання в початковій школі	9
1.3. Аналіз інструментарію дистанційного навчання у початковій школі	11
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	15
2.1. Сучасний стан реалізації дистанційного навчання в початковій ланці освіти	15
2.2. Педагогічні умови створення ефективного освітнього середовища початкової школи в період дистанційного навчання.....	22
2.3. Рекомендації вчителям початкової школи, щодо покращення умов дистанційного навчання	25
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35
ДОДАТКИ	38
ДОДАТОК А. Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету	38
ДОДАТОК Б. Текст опитувальника для вчителів початкової школи щодо дистанційного навчання	39

ВСТУП

Сучасні виклики суспільства безперервно змінюються, тому система освіти потребує інноваційних методів навчання, що дозволяють сприяти максимальному включенню всіх учасників освітнього процесу з максимальною продуктивністю. Одним з актуальних способів досягнення даної мети виступає дистанційне навчання, яке поширилось в умовах сьогодення у зв'язку з всесвітньою епідемією вірусу Covid-2019. Карантинні заходи стали каталізатором переходу від традиційних форм і методів навчання до дистанційних, які можуть повноцінно існувати і окремо, і доповнюючи одне одних.

Дистанційне навчання розглядається як вид інтерактивної взаємодії між педагогом і учнями, а також між ними і інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, здійснюваний в умовах реалізації засобів ІКТ. В сучасних умовах освітнє середовище має статус рівноправного суб'єкта на рівні зі здобувачем освіти (учнем) та педагогом. Дистанційна освіта, надаючи освітні послуги віддаленим користувачам незалежно від тимчасових обмежень, набуває все більш значущу роль, демонструючи інтерактивність, гнучкість і різноманітність форм:

- дистанційна освіта дає можливість навчатися на всіх етапах, від початкового до вищого, не обмежуючи учнів за віком;
- надає великі можливості у виборі дисциплін;
- використовує широкий спектр методів, особливо наочних.

Дистанційне навчання має ряд відмінних характеристик, які виділяють його серед інших форм і підкреслюють його інноваційність та актуальність:

- основна частина процесу не вимагає безпосередньої взаємодії вчителя і учня;
- електронні засоби мають перевагу;

- інтерактивна взаємодія носить регулярний характер, а не епізодичний;

- найбільша відповідальність за продуктивність роботи покладається на рівень мотивації, самоконтролю і відповідальності самих учнів.

На початку карантинних заходів (з березня 2020 року) дистанційне навчання сприймалося як вимушений захід, однак зараз воно набуває поширеності серед учнів шкіл починаючи з молодшого шкільного віку. Засоби дистанційного навчання дозволяють обрати комфортний для учня темп навчання, а педагог супроводжує учня в цьому процесі. Таким чином, можна говорити про зростання потреби дистанційної взаємодії, починаючи з перших етапів навчання.

На даний момент існує багато робіт авторів, що докладно вивчають дистанційне навчання та ІКТ в освіті (А.А. Андрєєв, В.В. Вержбицький, А.М. Долгоруков та ін.). Роль інформаційного освітнього середовища як суб`єкта на рівні з вчителем та учнем висвітлено в працях Л.Є. Петухової. Велика увага приділяється впровадженню і розвитку дистанційного навчання в освітніх установах (В.Г. Домрачев, Н.Ю. Найдьонова та ін.). Однак, відчувається недолік в дослідженнях і методичних розробках, спрямованих на організацію дистанційного навчання в початковій школі. Це зумовило вибір теми дослідження «Педагогічні умови організації дистанційного навчання в початковій школі».

Мета дослідження – обґрунтувати педагогічні умови створення освітнього середовища в умовах дистанційного навчання початкової школи.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначити сутність і завдання дистанційного навчання в початковій школі;

2. Проаналізувати сучасний інструментарій дистанційного навчання учнів початкової школи;

3. Виявити проблеми реалізації дистанційного навчання в початковій ланці шкільної освіти на сучасному етапі;

4. Обґрунтувати педагогічні умови освітнього середовища, сприятливі ефективному використанню ІКТ в початковій школі.

Об'єкт дослідження – освітній процес в початковій школі.

Предмет дослідження – педагогічні умови створення освітнього середовища в умовах дистанційного навчання в початковій школі.

Для розв'язання поставлених у дослідженні завдань було використано комплекс методів: теоретичні: аналіз педагогічної, психологічної та публіцистичної літератури; порівняння, класифікація та узагальнення з метою з'ясування змісту основних понять дослідження, обґрунтування сутності та особливостей дистанційного навчання як педагогічно значущої проблеми; емпіричні: анкетне опитування вчителів початкової школи, що працюють в освітньому закладі до та під час пандемії COVID-2019, щодо дистанційного навчання, опитування, збір та аналіз інформації.

Структура й обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел із 21 найменування, додатків. Загальний обсяг роботи становить 42 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

1.1. Актуальність дистанційної освіти в умовах сучасності

Сучасне суспільство безперервно змінюється та перед ним постають виклики сучасності (всесвітня пандемія, карантинні обмеження та ін.), тому система освіти потребує інноваційних методів навчання, що дозволяють максимально ефективно включити всіх учасників в освітній процес. Одним з актуальних методів для досягнення даної мети виступає дистанційне навчання, особливо в сучасних умовах організації змішаного або дистанційного формату освітнього процесу.

Дистанційне навчання розглядається як «вид інтерактивної взаємодії між учителем і учнями, а також між ними і інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), здійснюваний в умовах реалізації засобів ІКТ» [1]. Дистанційна освіта, надаючи освітні послуги віддаленим користувачам незалежно від тимчасових обмежень, набуває все більш значущої ролі, демонструючи інтерактивність, гнучкість і різноманітність форм:

- дистанційна освіта дає можливість навчатися на всіх етапах, від початкового до вищого, не обмежуючи учнів за віком;
- надає великі можливості у виборі дисциплін;
- використовує широкий спектр методів, особливо наочних [2].

Дистанційне навчання має ряд відмінних характеристик, які виділяють його серед інших форм і підкреслюють його інноваційність та актуальність:

- частина процесу не вимагає безпосередньої взаємодії вчителя і учня;
- електронні засоби мають перевагу;

- інтерактивна взаємодія носить регулярний характер, а не епізодичний;

- велика відповідальність за продуктивність роботи покладається на рівень мотивації, самоконтролю і відповідальності самих учнів [2].

Під час карантинних заходів 2020-2021 років, пов'язаних із всесвітньою пандемією COVID-2019, дистанційне навчання сприймалося як вимушений захід, однак зараз воно набуває популярності серед учнів шкіл, починаючи з молодшого шкільного віку. Подібні методи роботи за власним бажанням вибирають батьки не тільки для дітей з особливими освітніми потребами або бажаних здобувати освіту в певних навчальних закладах, але не мають можливості через територіальні умов отримати висококваліфіковану педагогічну допомогу.

Багато хто використовує дистанційне навчання для отримання додаткової освіти. Дистанційне навчання у якості додаткового ресурсу знань обирають обдаровані діти, які потребують індивідуального темпу навчальної діяльності і готові до засвоєння значних обсягів нової інформації, а також діти з релігійних сімей або сімей, що належать різним громадам, які не сприймають школу як інститут соціалізації і обмежують перебування дітей в подібних установах [4]. Таким чином, можна говорити про зростання потреби дистанційної взаємодії, починаючи з перших етапів навчання.

На даний момент існує багато робіт авторів, докладно вивчають дистанційне навчання (А.А. Андрєєв, Е.С. Полат, В.В. Вержбицький, А.М. Долгоруков та ін.). Найбільша увага приділяється його впровадження і розвитку у вищих та фахових передвищих закладах освіти, старших та середніх класах школи (В.Г. Домрачов, Н.Ю. Найдьонова та ін.). Однак відчувається недолік в дослідженнях і методичних розробках, спрямованих на організацію дистанційного навчання в початковій школі. Саме ця ланка освіти потребує глибшого

вивчення, оскільки діти молодшого шкільного віку мають менший потенціал до самоосвіти порівняно зі старшими категоріями.

На початку глобального поширення дистанційного навчання існувала проблема того, що його вважали формальним перекладом традиційної системи подання навчального матеріалу в електронний вигляд: досить переформатувати літературу і підручники в електронний вигляд, що дозволяє обмінюватися ними за допомогою мережі Інтернет, і тоді процес перекладу буде завершено. Однак автори, що займаються даною проблематикою, стверджують, що цього недостатньо: необхідно адаптувати інформацію, спосіб подачі та подання інформації та враховувати особливості сприйняття електронного пред'явлення інформації та інші деталі [4]. Крім того, виникають і чисто організаційні труднощі: учні, що займаються дистанційно, не мають такої ж кількості навчальних годин на проходження програми, як їх однолітки на традиційному навчанні, і вимагають розробки спеціального навчального плану та іншої робочої програми. Їх навчальний план повинен бути побудований таким чином, щоб вони отримали достатню кількість знань і задовольнили потребу в взаємодії і спілкуванні, не шкодячи здоров'ю і розвитку в обмежений часовий відрізок.

В даний час дистанційне навчання передбачає великий вибір форм отримання освіти. Воно дозволяє реалізовувати освітній процес індивідуально (за допомогою електронних курсів) і колективно (через вебінари, відеоконференції, чат-класи та інші форми організації дискусій). При цьому взаємодія учасників організовується як синхронно (одночасно), так і асинхронно, коли учасники в різний час знаходять доступ, залишають свої питання і роботи і чекають зворотного зв'язку [2].

Н. Степанова вважає, що групова форма навчання стає все більш затребуваною, але її головною проблемою залишається забезпечення якісного і безперебійного зв'язку між усіма учасниками, до чого важко

прийти через відмінності в умовах учасників (індивідуальні особливості, технічні характеристики комп'ютера, територіальна віддаленість: інше місто / країна / сільська місцевість, інший часовий пояс і т. д.).

Отже, дистанційне навчання розглядається як вид інтерактивної взаємодії між учителем і учнями, а також між ними і інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), здійснюваний в умовах реалізації засобів ІКТ. Дистанційне навчання, особливо в сучасних умовах організації змішаного або дистанційного формату освітнього процесу, виступає засобом ефективного пристосування до сучасних умов та викликів (всесвітня пандемія, карантинні обмеження та ін.).

1.2. Сутність та завдання дистанційного навчання в початковій школі

Сутність дистанційного навчання для молодших школярів визначається, по-перше, основною метою навчання: поглиблення і розширення знань з певного предмету, розділу програми початкової ланки школи; ліквідація прогалин в знаннях через значні пропуски занять; навчання школярів з особливими освітніми потребами; додаткову освіту відповідно до індивідуальних освітніх інтересів. Сьогодні основною метою є організація дистанційного навчання за неможливості використовувати звичайну очну форму відвідування школи та/або формат змішаного навчання та включення до нього засобів віддаленої взаємодії з педагогом та освітнім середовищем [12].

По-друге, зміст дистанційної освіти визначається характером навчальної діяльності, переважно індивідуальної і колективної проектної та творчої. Однак першорядним фактором, що визначає зміст навчання, є вік учнів. В умовах дистанційного навчання можливе використання як індивідуальних, так і колективних форм організації освітнього процесу,

створення різновікових колективів учнів, керованих учителем (класним керівником, учителем-предметником), який разом з учнями знайомиться з навчальною інформацією в мережі і проводить заняття [4].

Найбільш ефективними є такі форми і види дистанційного навчання молодших школярів:

- дистанційні курси, метою яких може бути підтримка основного (класного) курсу навчання (організуються вчителем);

- дистанційні курси для учнів з підтримкою тьютора з організацією постійного колективу школярів, керованого учителем, який проводить регулярні заняття відповідно до методичних рекомендацій тьютора;

- дистанційні курси без підтримки тьютора, самоосвіта з участю батьків;

- творчі дистанційні проекти, що організуються вчителем для рішення творчих завдань на підтримку основного курсу початкового навчання або додаткової освіти, результатом чого є створення спільного освітнього продукту;

- дистанційні олімпіади, метою яких є творча самореалізація учнів у дистанційному змаганні по різних номінаціях з відкритими завданнями.

За Л.Є. Петуховою «інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище виступає суб'єктом освітнього процесу за дотримання певних вимог: технічні вимоги (електронні ресурси, матеріально-технічне забезпечення комп'ютерами та доступом в Інтернет), програмні вимоги (програми ефективні та безпечні для всіх учасників освітнього процесу), академічні вимоги (методичне наповнення освітнього середовища), соціальні вимоги та вимоги до людських ресурсів» [14].

Л.Є. Петухова зазначає, що «сучасний стан науково-професійної підготовки вчителя не забезпечує повною мірою належний рівень його готовності до ефективної діяльності» [15]. Відповідно до цього, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище, що виступає

підґрунтям дистанційної освіти, сьогодні потребує удосконалення та ставить перед педагогом ряд завдань [17]:

- Провести ґрунтовну роз'яснювальну роботу серед учнів класу та їх батьків щодо актуальності дистанційної освіти та її особливостей, правил безпечного використання технічних засобів і сервісів;
- Проконтролювати достатнє матеріально-технічне забезпечення, звернути увагу на родини з недостатнім рівнем (наприклад, де на 1 комп'ютері навчаються дистанційно та одночасно 2 та більше дітей);
- Внести зміни до змісту та форм навчання відповідно до особливостей і вимог дистанційної освіти.

Отже, сутність дистанційного навчання для молодших школярів визначається, по-перше, основною метою навчання, а по-друге, характером навчальної діяльності, переважно індивідуальної і колективної проектної та творчої. Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище, що виступає підґрунтям дистанційної освіти, сьогодні потребує удосконалення. Перед педагогом постає ряд завдань: провести ґрунтовну роз'яснювальну роботу серед учнів класу та їх батьків щодо актуальності дистанційної освіти та її особливостей, правил безпечного використання технічних засобів і сервісів; проконтролювати достатнє матеріально-технічне забезпечення, звернути увагу на родини з недостатнім рівнем; внести зміни до змісту та форм навчання відповідно до особливостей і вимог дистанційної освіти.

1.3. Аналіз інструментарію дистанційного навчання у початковій школі

Реалізація дистанційного навчання молодших школярів вимагає створення оригінального інструментарію: програмного забезпечення і

методичних посібників для навчальних курсів. Це пов'язано з тим, що оригінальні програмні і методичні засоби розробляються під конкретні навчальні курси, інтерфейс орієнтований на відповідний вік користувача, вони повинні мати набір інструментальних програм, з допомогою яких учень має можливість конструювати програмний ресурс досліджуваного типу, не звертаючись до мов програмування, а також засоби автоматизованої перевірки результатів індивідуальної та колективної навчальної діяльності [4].

Використання дистанційних освітніх технологій в початковій школі дозволяє надати педагогу і учню нові можливості в навчальній діяльності:

- Спільне створення навчального змісту.
- Взаємодія зі змістом навчання не обмежується тільки вільним доступом до відкритих колекцій цифрових освітніх ресурсів.
- Учень спільно з учителем (а можливо і батьками) може формувати власне зміст навчання шляхом включення в освітній процес створених ним інформаційних ресурсів (текстів, фотографій, малюнків та ін.).
- Розвиток і формування нових знань і навичок, пов'язаних з використанням інформаційних і комунікаційних технологій.
- Інформаційно-освітнє середовище відкриває принципово нові можливості для навчальної діяльності, результатами якої є освітній продукт і відповідні внутрішні збільшення суб'єктів освіти. [19].

Реалізація різних форм дистанційного навчання передбачає участь школярів в мережових освітніх спільнотах (Viber, Telegram, Messenger та ін.), що значно розширює поле взаємодії і спільної діяльності учнів, педагогів, батьків. Педагог може не тільки безпосередньо спілкуватися з учнями, а й спостерігати за їх діяльністю в мережі. Таким чином, до традиційних засобів діагностики освітніх результатів додаються компоненти, пов'язані з оцінкою активності і ефективності діяльності

учня в мережі. В якості нових об'єктів, оцінка яких може дати характеристику діяльності школяра в мережі, можуть виступати статті, закладки, редагування, мітки, фотографії, замітки, коментарі. спостерігаючи за діяльністю учня, а при необхідності і направляючи її, педагог може більш глибоко здійснювати процес педагогічного контролю і оцінки знань.

Проаналізуємо інструментарій дистанційного навчання у початковій школі, запропонований у Методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України «Організація дистанційного навчання в школі» [8].

Згідно з Методичними рекомендаціями основними формами онлайн-комунікації є

- Відеоконференція;
- Форум;
- Чат;
- Блог;
- Електронна пошта;
- Анкетування;
- Служби обміну повідомленнями, соціальні мережі та мобільні програми.

Ці форми мають свої переваги та недоліки. Наприклад, відеоконференція дозволяє спілкуватися учасникам освітнього процесу найбільш наближено до звичайного життя, але ставить певні вимоги до одночасного використання усіма учасниками освітнього процесу. Листування електронною поштою або у соціальних мережах дозволяє взаємодіяти учасникам асинхронно, в залежності від можливостей кожного [8].

Поширеними веб-ресурсами для дистанційного навчання є: платформа Moodle (<https://moodle.org/>), платформа Google Classroom (<https://classroom.google.com>), Zoom (zoom.us/download), Classtime

(<https://www.classtime.com/uk/>), LearningApps.org (LearningApps.org), ClassDojo (<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/>) та ін. Дані ресурси дозволяють організувати і синхронну, і асинхронну взаємодію, а також двосторонній зв'язок між вчителем та учнями під час виконання завдань та контрольних заходів [17].

Серед інструментарію дистанційної освіти визначають:

- Відеоресурси для навчання (великий вибір відео на освітню тематику, легке сприйняття учнями);
- Онлайн-дошки (забезпечує наочність та надає можливість редагувати спільно з учнями);
- Тести та інструменти формувального оцінювання, інтерактивні сервіси миттєвого опитування (зручне використання та аналіз відповідей, можливість отримати оцінку автоматично після проведення опитування);
- Цифрова творчість учнів (дозволяє підвищити рівень володіння ІКТ учнями та створювати продукти під час творчої та проектної діяльності).

Отже, дистанційне навчання створює основу для успішного самостійного засвоєння учнями нових знань, умінь, навичок, видів та способів діяльності. Можна з упевненістю сказати, що головна тенденція у розвитку дистанційного навчання молодших школярів – поступовий перехід його з сфери додаткової освіти в сферу основної освіти. Існує потенційний запит у фахівців початкової школи до нових освітніх програм, які стосуються вивчення методики та технологій застосування технологій дистанційного навчання в початковій школі. Готовність педагога до реалізації дистанційного навчання предмету, по суті, стає одним з найбільш значущих компонентів не тільки ІКТ-компетентності, а й професійної компетентності в цілому.

РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

2.1. Сучасний стан реалізації дистанційного навчання в початковій ланці освіти

Впровадження дистанційного навчання в освітній процес початкової школи потребує досліджень. На нашу думку, основні характеристики дистанційної освіти, її перспективи та слабкі сторони можна виявити за допомогою опитування вчителя, як одного з трьох суб'єктів освітнього процесу.

З метою дослідження сучасного стану реалізації дистанційного навчання нами було проведено анкетування вчителів початкової школи. В опитуванні було задіяно 28 респондентів з різним стажем роботи: 10,7% без стажу роботи, 25% опитуваних зі стажем роботи 1-2 роки, 35,7% зі стажем професійної діяльності 3-5 років, 10,7% зі стажем роботи від 6 до 10 років, 7,1% опитуваних зі стажем 11-20 років та 10,7% зі стажем професійної діяльності більше 20 років (Рис 2.1).

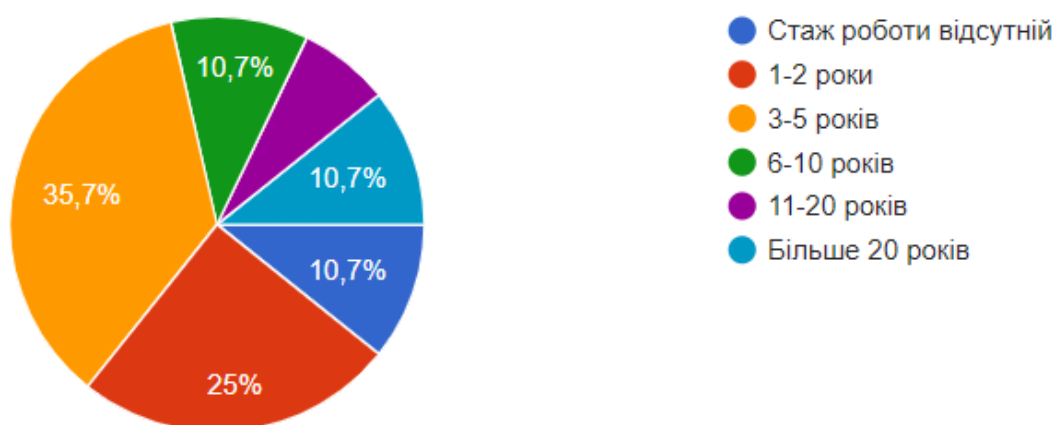

Рис 2.1. Дані про стаж роботи респондентів опитування

Серед вчителів початкової школи, що взяли участь в опитуванні, 17,9% працюють у першому класі, 32,1% – у другому класі, 25% – у третьому класі та 25% у четвертому. Це дає підстави вважати, що

досліджено стан реалізації дистанційного навчання в умовах Нової української школи (1-2 класи) та у 3-4 класах початкової школи, де Концепція НУШ ще не використовується (Рис. 2.2).

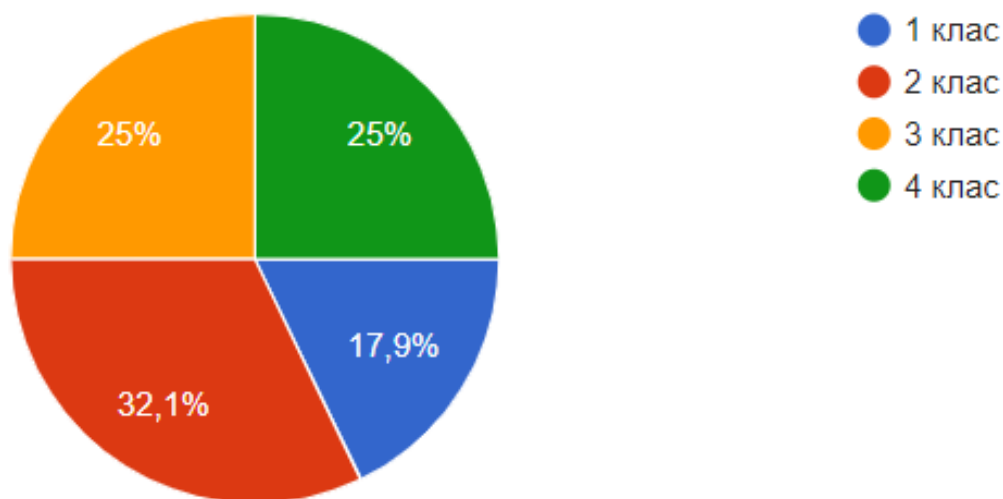

Рис.2.2. Розподіл респондентів за класами, у яких вони працюють

На питання «Який формат навчання переважає на даний момент у вашому закладі освіти?» 64,3% респондентів, зазначили, що провідним є очний формат, 32,1% – змішаний формат та 3,6% зазначили, що переважає дистанційний формат навчання (Рис. 2.3).

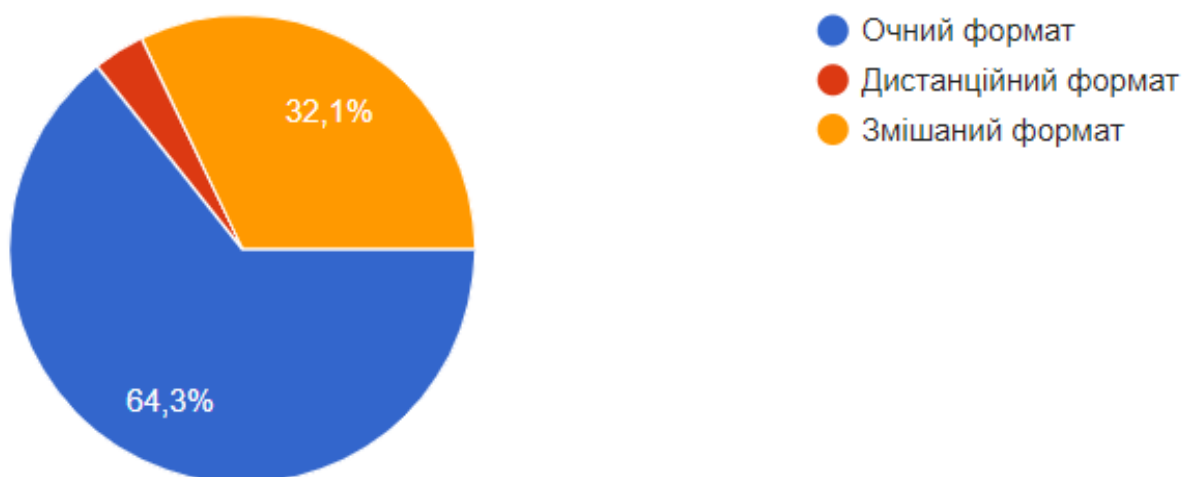

Рис.2.3. Розподіл за форматом навчання, що переважає у початковій школі

46,4% опитуваних зазначили, що під час дистанційного навчання у їх класі переважає синхронна взаємодія, а 53,6% – синхронна та асинхронна взаємодії рівною мірою (Рис. 2.4). Слід зазначити, що жоден

респондент не визначив провідною асинхронну взаємодію. Вчителі пояснюють це недостатнім рівнем самоорганізації учнів початкової школи та обов'язковим супроводом вчителя (тьютора) протягом усього освітнього процесу в дистанційному форматі.

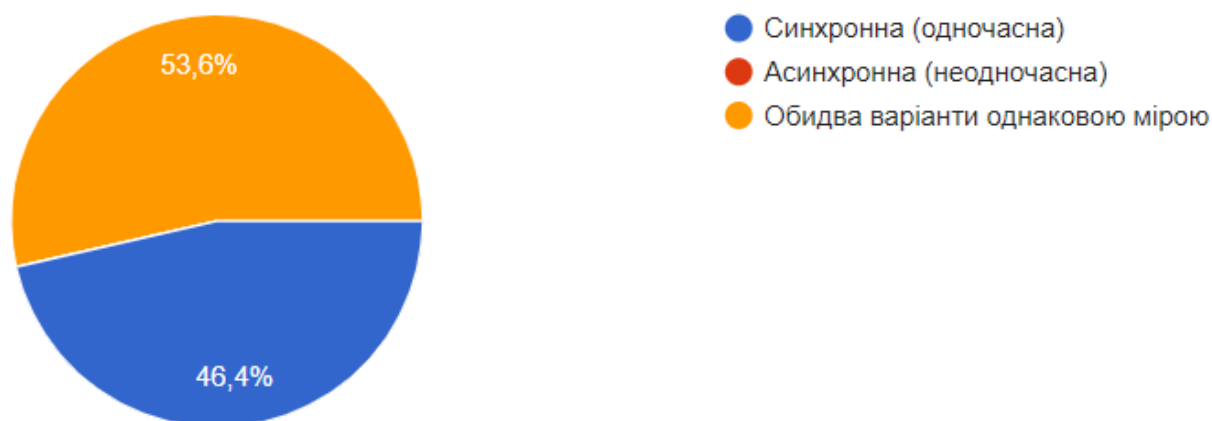

Рис.2.4. Розподіл типів взаємодії у процесі дистанційного навчання початкової школи

Респондентам було запропоновано питання «Чи використовували Ви засоби ІКТ у своїй роботі до введення карантинних обмежень (до березня 2020 року)?». 42,9% зазначили, що повною мірою використовували засоби ІКТ, 50% зазначили, що частково, а 7,1% відповіли, що не використовували або майже не використовували засоби ІКТ (Рис. 2.5).

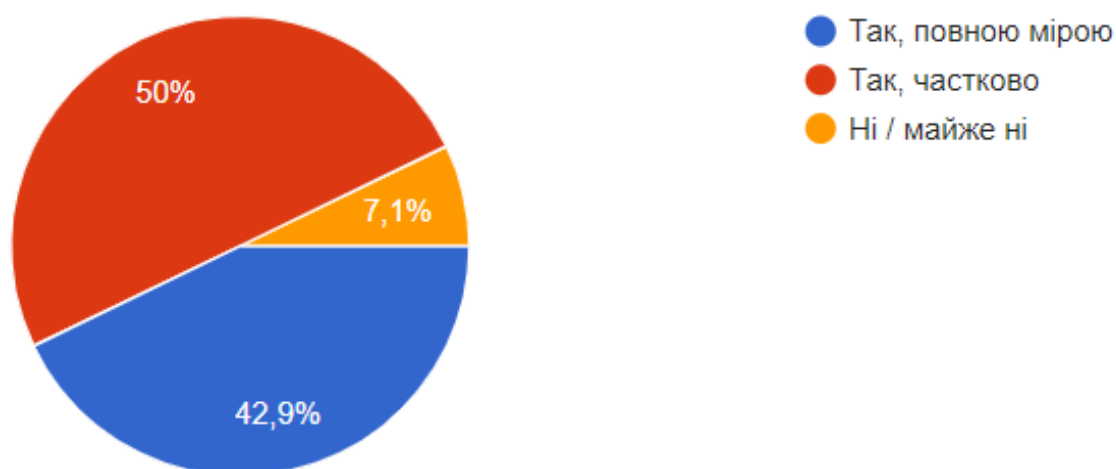

Рис.2.5. Використання ІКТ до карантинних обмежень

Однак 82,1% респондентів відповіли, що під час дистанційного процесу зіткнулися з певними проблемами (організаційного, технічного, методичного характеру та ін.) та лише 17,9% з подібними проблемами не зустрічалися (Рис. 2.6). Це дає підстави більше детально зупинитися на проблемах дистанційного навчання.

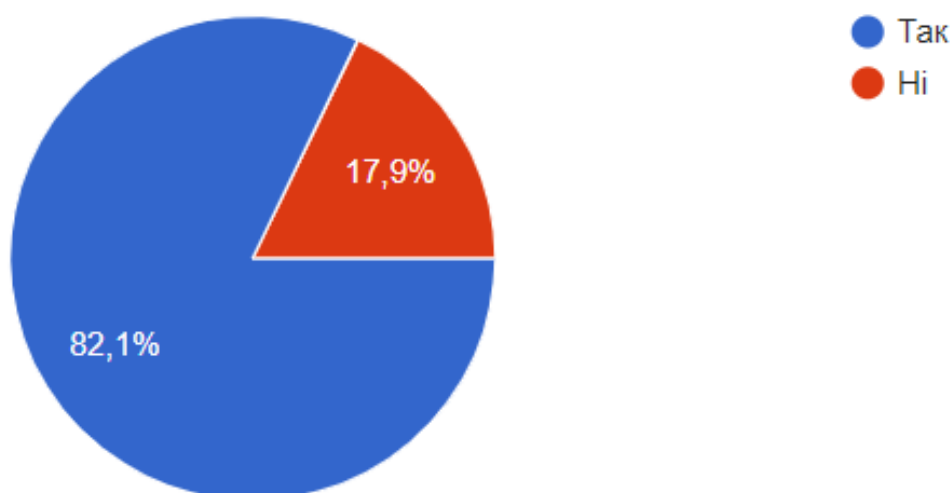

Рис.2.6. Розподіл кількості респондентів, що зіткнулись з проблемами під час реалізації дистанційного навчання

Зокрема, 85,7% опитуваних мали певні проблеми лише на початковому етапі реалізації дистанційного навчання, 10,7% – протягом усього процесу дистанційного навчання та лише 3,6% респондентів не мали проблем протягом реалізації дистанційного навчання (Рис. 2.7).

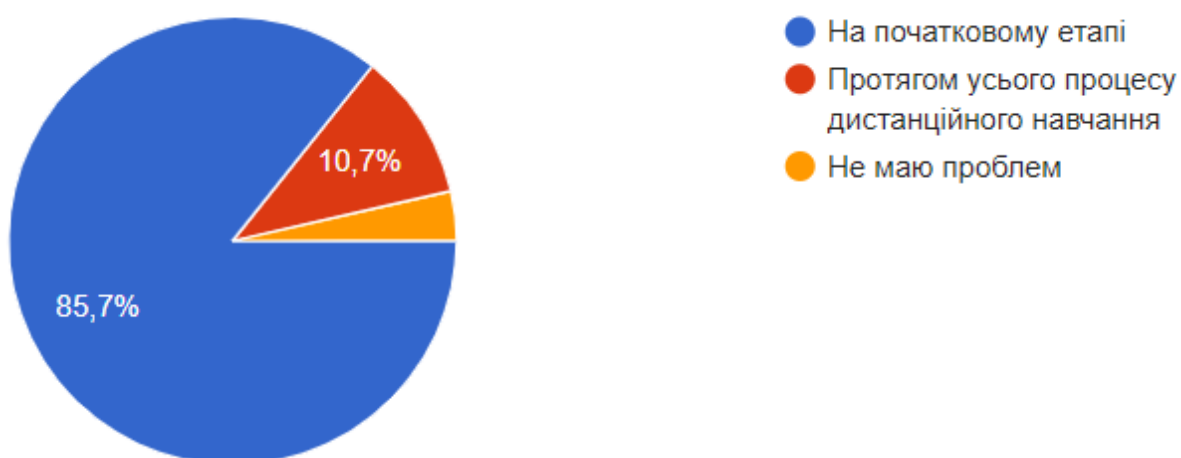

Рис. 2.7. Розподіл наявності проблем за етапами навчання

Зупинимось детальніше на тому, які саме проблеми мали респонденти під час реалізації дистанційного навчання.

Так, респондентам було запропоновано обрати серед переліку проблеми, з якими вони зіткнулись протягом реалізації дистанційного навчання, або запропонувати свій варіант, якщо його немає в переліку (Рис. 2.8).

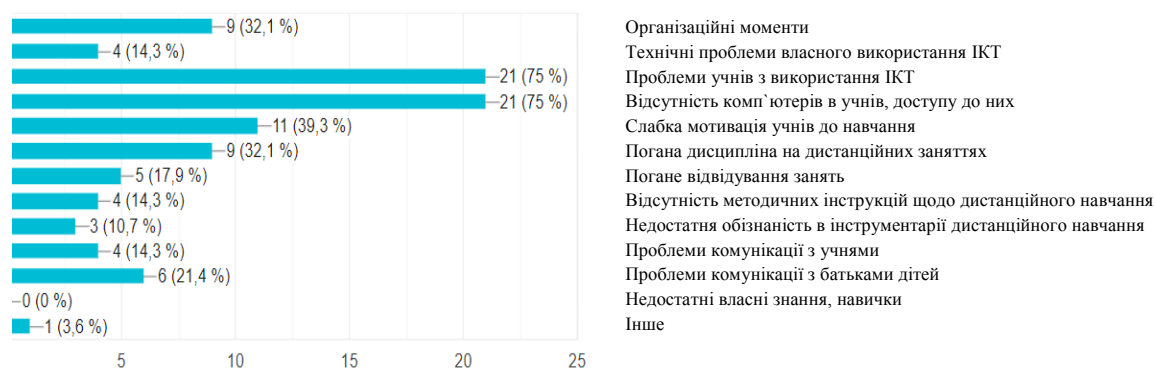

Рис.2.8. Розподіл проблем, з якими зіткнулися респонденти у процесі реалізації дистанційного навчання

Як бачимо з результатів опитування, 75% респондентів визначили головними проблемами проблеми учнів з використання ІКТ та відсутність комп'ютерів в учнів, доступу до них; 39,3% зазначили, що зіткнулися зі слабкою мотивацією учнів до навчання; 32,1% респондентів визначили проблемою погану дисципліну учнів на дистанційних заняттях та складність організаційних моментів; 21,4% визначили, що зіткнулися з проблемою комунікації з батьками дітей; 14,3% – з відсутністю методичних інструкцій щодо дистанційного навчання та проблемами комунікації з учнями, технічними проблемами власного використання ІКТ; 10,7% – з недостатньою обізнаністю в інструментарії дистанційного навчання. Серед власних варіантів відповідей було зазначено про проблеми з доступом до Інтернету.

На питання «Хто сприяє підвищенню рівня ефективності дистанційного навчання у вашому класі?» 57,1% респондентів зазначили, що лише вони самі цьому сприяють, 46,4% вказали на

суттєву допомогу адміністрації школи та 14,3% – на роль реформ та нововведень Міністерства освіти та науки України. 3,6% опитуваних зазначили, що ніхто не сприяє підвищенню рівня ефективності дистанційного навчання, навіть сам вчитель початкової школи, а позитивних змін немає (Рис. 2.9).

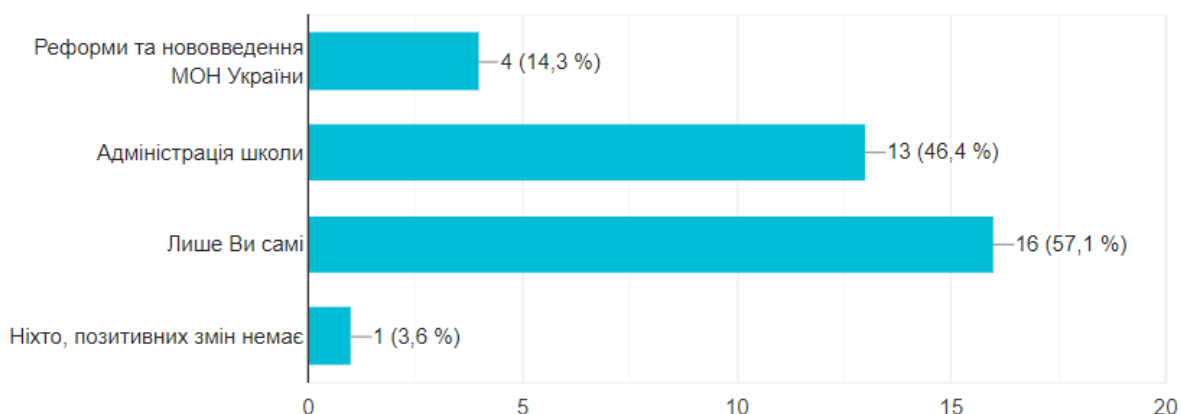

Рис.2.9. Розподіл учасників освітнього процесу, що сприяють підвищенню рівня ефективності дистанційного навчання

На уточнююче запитання, як саме вчителі підвищували рівень ефективності дистанційного навчання у класі, було отримано такі відповіді: 89,3% зазначили, що самостійно шукають матеріали, сервіси для реалізації дистанційного формату навчання, 57,1% опитуваних пройшли відповідні курси/стажування/підвищення кваліфікації, 35,7% респондентів використовують досвід колег (Рис. 2.10).

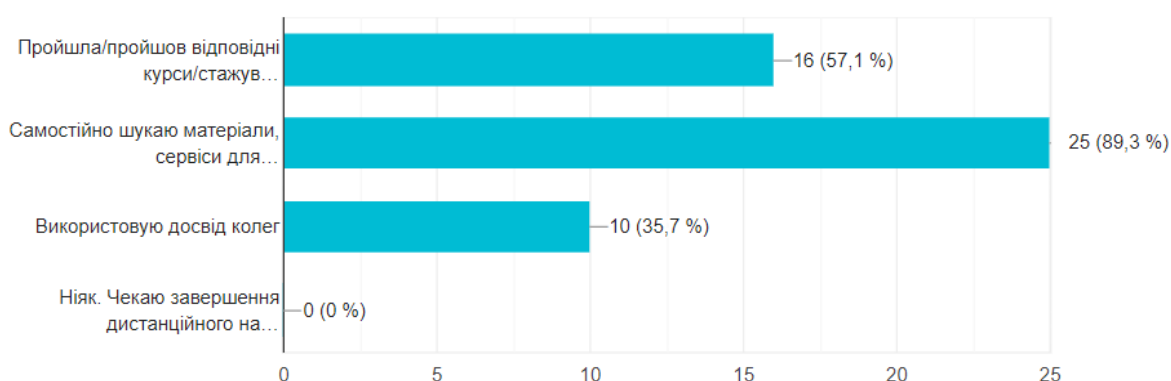

Рис. 2.10. Ресурси, які використовують вчителі для підвищення рівня ефективності дистанційного навчання у класі

64,3% опитуваних зазначили, що планують використовувати технології дистанційного навчання і надалі, але частково, поєднуючи з традиційними формами навчання, 17,9% респондентів планують використовувати технології дистанційного навчання так, як і зараз, а 17,9% – не планують використовувати в подальшій професійній діяльності (Рис. 2.11).

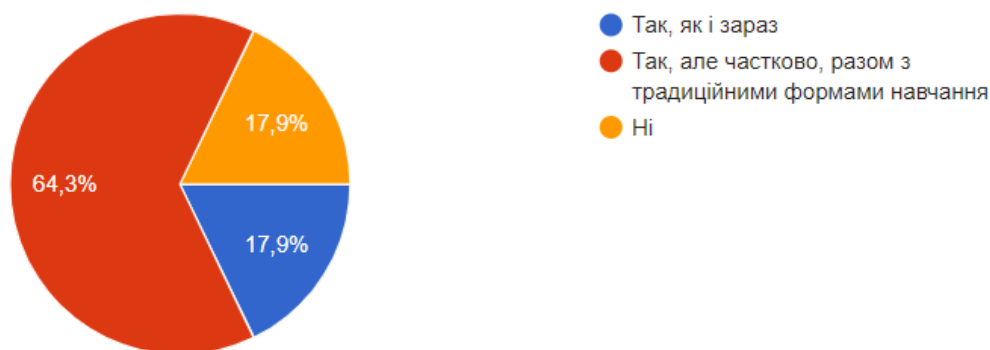

Рис.2.11. Розподіл опитуваних щодо перспектив використання технологій дистанційного навчання

Дослідження показало, що для реалізації дистанційного навчання вчителі початкової школи найчастіше використовують відеоконференції (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Skype...) – 89,3% опитуваних, сервіс Google Classroom – 53,6%, соціальні мережі, мобільні додатки, служби обміну миттєвими повідомленнями – 50%, ClassDojo – 32,1%, блог/сайт вчителя – 28,6% (Рис. 2.12).

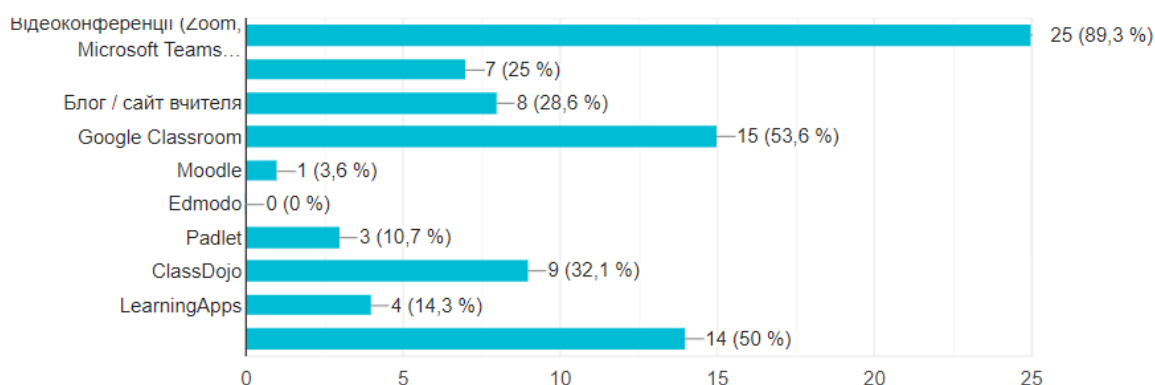

Рис.2.12. Розподіл засобів дистанційного навчання, які використовують вчителі в освітньому процесі

Отже, опитування вчителів початкової школи дозволило виявити, що провідним на сучасному етапі є очний формат навчання та змішаний (з використання дистанційного навчання). Таку відповідь надали 96,4% респондентів. Більшість вказали, що під час дистанційного навчання у їх класі переважає синхронна взаємодія (46,4%) або в поєднанні з асинхронною (53,6%). Більшість респондентів під час реалізації процесу дистанційного навчання зіткнулися з певними проблемами (організаційного, технічного, методичного характеру та ін.), серед яких найвагоміші: проблеми учнів з використання ІКТ (75% опитуваних) та відсутність комп'ютерів в учнів, доступу до них (75%); слабка мотивація учнів до навчання (39,3%), погана дисципліна учнів на дистанційних заняттях (32,1%) та складність організаційних моментів (32,1%). Однак, більшість респондентів зіткнулися з цими проблемами саме на початковому етапі реалізації дистанційного навчання (85,7%) та планують використовувати технології дистанційного навчання і надалі, але частково, поєднуючи з традиційними формами навчання.

2.2. Педагогічні умови створення ефективного освітнього середовища початкової школи в період дистанційного навчання

Проведене нами дослідження показує, що в різних закладах освіти вчителі з різним досвідом та професійними поглядами сучасний процес організації дистанційного навчання втілюють по-різному, однак, зустрічають схожі проблеми у реалізації дистанційного навчання.

Практично скрізь дистанційне шкільне навчання учнів початкової школи організовується як індивідуальне (під керівництвом вчителя), групові форми не використовуються. Організація процесу навчання будується за традиційною моделлю: учні спілкуються з викладачем, виконуючи його вказівки, ставлячи питання або відповідаючи на них. Однак, як відзначають педагоги, можливості для безпосередньої

педагогічної імпровізації в дистанційному режимі вкрай обмежені, адже алгоритм пред'явлення інформації продумується заздалегідь.

Часто проблемою є і жорсткий часовий режим: у форматі синхронної взаємодії, який використовує переважна кількість опитуваних вчителів, учні повинні моментально отримувати завдання і відправляти їх виконаними, не втрачаючи часу, так як у педагога обмежений часовий ресурс для роботи. Вчителі початкової школи відзначають низьку мотивацію учнів: в режимі відеоконференцій діти часто відволікаються, втрачають хід уроку і збивають темп заняття. Це погано позначається на їх успішності і знаннях. Це серйозна проблема, вирішення якої може значно підвищити ефективність дистанційного навчання.

Крім того, опитування вчителів виявило: різний вихідний рівень учнів, різна форма організації, індивідуальний маршрут навчання призводять до того, що результати навчання школярів на виході сильно відрізняються – частіше вони нижче, ніж результати дітей, що навчаються традиційно.

Оскільки процес організації даної форми роботи на початковому етапі шкільного навчання нами виділено як найбільш актуальний на даний момент, слід враховувати особливості молодшого школяра. Учень початкової школи ще не володіє достатньою мотивацією і волевими характеристиками, щоб продуктивно працювати без постійного контролю з боку дорослих.

В ході опитування вчителів було встановлено, що батьки не залучаються педагогами безпосередньо в освітній процес. Вибудовування чіткого алгоритму взаємодії з батьками, залучення їх до процесу дистанційного спілкування в процесі навчання розглядаються нами як значущий ресурс для підвищення якості освіти школяра.

Важливо визначити умови підвищення ефективності дистанційного навчання. Воно буде продуктивним тільки в разі його розумного використання відповідно до визначених норм і вимог [4].

Опитування вчителів початкової школи та аналіз теоретичних джерел дають підстави визначити необхідні для подальшої ефективної реалізації дистанційного навчання вимоги:

- дистанційне навчання має бути представлено в системі;
- повинно бути організоване єдине освітнє інформаційне середовище, яка буде забезпечувати: взаємодію всіх користувачів; зберігання, регулярне оновлення і систематизацію навчально-методичних ресурсів; підтримку учасників навчальної діяльності за допомогою дистанційних технологій; моніторинг дистанційного навчального процесу та його ефективності.
- навчання повинно поєднувати аудиторні та дистанційні заняття, самостійну роботу учнів, а також включати традиційні навчально-методичні матеріали;
- необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного учня;
- освітній процес повинен реалізовуватися на різних режимах: як синхронно, в режимі online, коли навчальні заходи і взаємодія з педагогом проводиться в режимі реального часу з використанням ІКТ, так і асинхронно, в режимі відкладеного часу, який забезпечує дитині можливість освоєння навчального матеріалу в будь-який зручний для неї час ;
- освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання повинен забезпечувати висококваліфікований педагогічний колектив, постійно підвищує свою кваліфікацію.

Вимоги, необхідні для подальшої ефективної реалізації дистанційного навчання, дають підстави визначити педагогічні умови створення ефективного освітнього середовища початкової школи в період дистанційного навчання. До таких умов належать:

1. Створення такого освітнього середовища, в якому систематично та цілеспрямовано відбувається розвиток ІКТ компетентності всіх суб'єктів освітнього процесу;
2. Впровадження інноваційних технологій з метою заохочення учнів до навчання та підвищення мотивації;
3. Розвиток навичок самостійної роботи.
4. Створення ефективного комунікативного простору для всіх учасників освітнього процесу (педагогів, учнів, батьків).

Представлені вимоги та умови є основними і необхідними при реалізації дистанційного навчання. Виконання кожної умови та дотримання вимог окремо не гарантує успішне навчання, але в цілісності вони складають ґрунтовну базу для побудови продуктивного освітнього процесу в початковій школі.

2.3. Рекомендації вчителям початкової школи, щодо покращення умов дистанційного навчання

Ми дослідили інструментарій для впровадження та реалізації дистанційного навчання в початковій школі та поради Міністерства освіти та науки України для ефективного освітнього процесу в умовах дистанційної освіти з метою надання рекомендацій вчителям початкової школи щодо покращення умов дистанційного навчання.

Ми дослідити засоби дистанційного навчання, які використовуються в школі вчителем, та зіставили їх з матеріалами «Всеукраїнської школи онлайн».

Так, Автори «Всеукраїнської школи онлайн» зазначають, що «платформу для дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн» запустили Міністерство освіти та науки України спільно з Українським інститутом розвитку освіти та Міністерством цифрової

трансформації України з метою забезпечення рівного доступу до якісної шкільної освіти»: <https://mon.gov.ua/ua/tag/vseukrayinska-shkola-onlajn>

**РОЗКЛАД УРОКІВ
ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ**

Дивіться на
▶ **Youtube-каналі**
МОН:
www.youtube.com/c/MONUKRAINE

	1 КЛАС	2 КЛАС	3 КЛАС	4 КЛАС
	канал Піксель	канал UA:Перший	канал UA:Культура	канал ПлюсПлюс
 вівторок 	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Мистецтво Мультфільм	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Мистецтво Мультфільм	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Мистецтво Мультфільм	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Мистецтво Мультфільм
	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Наука Мультфільм	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Наука Мультфільм	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Наука Мультфільм	Руханка Мова Руханка Математика Руханка Наука Мультфільм
четвер				

Рис.2.13. Розклад уроків «Всеукраїнської школи онлайн»
для 1-4 класів

Отже, платформа «Всеукраїнська школа онлайн» була створена під час карантинних обмежень через пандемію коронавірусу та призначена для дистанційного та змішаного форматів навчання.

На нашу думку, ефективним є дослідження матеріалів даної платформи та зіставлення зі звичайними засобами ІКТ, які застосовують вчителі у процесі реалізації дистанційного навчання.

Платформа має схожі та відмінні характеристики зі звичними дистанційними засобами навчання (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Порівняльна таблиця традиційних засобів навчання та платформи для дистанційного й змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»

Засоби дистанційного навчання	Платформа для дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»
Відмінні характеристики	
<p>Важливе підключення до мережі Інтернет.</p> <p>Постійних супровід вчителя (тьютора) під час освітнього процесу.</p> <p>Обов'язкова наявність комп'ютера/смартфона та Інтернету.</p> <p>Тривалість уроку контролює вчитель.</p> <p>У випадку поганого засвоєння матеріалів контроль вчителя дозволяє сприяти більш</p>	<p>Транслявалась на українських телеканалах, існує можливість переглядати уроки на Youtube.</p> <p>Немає можливості отримати зворотній зв'язок.</p> <p>Однаковий доступ до знань для всіх школярів України незалежно від їх місця проживання та наявності ресурсів – телеканали та мережа Інтернет (українські оператори мобільного зв'язку зробили використання офіційного сайту «Всеукраїнської школи онлайн» та мобільного застосунку безкоштовним).</p> <p>Не більше 15 хвилин за замовчуванням.</p> <p>Відсутність зворотнього зв'язку та контролю дорослого.</p> <p>Невелика кількість занять на</p>

ефективному засвоєнню. Більший обсяг занять. Зміст залежить від вчителя.	тиждень. Добірка різних предметів, руханка, мультфільм.
Спільні характеристики	
Призначені для отримання освіти у будь-яких умовах. Наявний змістовний та ефективний матеріал. Цікава подача матеріалу, зрозумілість, логічність.	

ВСЕУКРАЇНСЬКА ШКОЛА ОНЛАЙН

▶ РОЗКЛАД
3 КЛАС

 9.00
Вт; Чт

Дивіться на
Youtube-каналі
МОН:

bit.ly/USO3class

ТИЖДЕНЬ 1

вівторок	Фізкультура/руханка Українська мова Фізкультура/руханка Математика Фізкультура/руханка Мистецтво Мультфільм	Самостійні та службові частини мови Ділення суми на число. Ділення виду $39 : 3, 72 : 3, 50 : 2, 360 : 3$ Ми споглядаємо пейзаж Як українець відмовив Президенту Франції
четвер	Фізкультура/руханка Українська мова Фізкультура/руханка Математика Фізкультура/руханка Наука Мультфільм	Іменник. Будова слова. Словосполучення Ділення з остачею. Ознайомлення з письмовим діленням на одноцифрове число виду $633 : 3$. Задачі на дві дії, що передбачають порівняння чисел Тема: вода та її агрегатні стани. Дослід: перетворення води Майкл Щур про короля України

Рис.2.14. Розклад уроків «Всеукраїнської школи онлайн»
на тиждень для 3 класу

Отже, платформа «Всеукраїнська школа онлайн» має свої позитивні сторони, зокрема уроки транслювались на українських телеканалах, існує можливість переглядати їх на Youtube, автори платформи ставили за мету надання рівного доступу до знань для всіх школярів України незалежно від їх місця проживання та наявних ресурсів – телеканали та мережа Інтернет (українські оператори мобільного зв'язку зробили використання офіційного сайту

«Всеукраїнської школи онлайн» та мобільного застосунку безкоштовним, обмежений відповідно до вікових особливостей час уроків – не більше 15 хвилин за замовчуванням, структура уроків – добірка різних предметів, руханка, мультфільм; а також недоліки – відсутність зворотнього зв'язку та контролю дорослого, замала кількість занять на тиждень.

Однак останні можна виправити шляхом інтеграції відеоматеріалів платформи в дистанційний урок або під час змішаного навчання. Це дозволить урізноманітнити освітній процес, надати доступ до матеріалів навіть за відсутності мережі інтернет.

Однак, сьогодні традиційний формат дистанційного навчання (здебільшого відеоконференції) є більш поширеним за інші формати.

Результати дослідження проблем реалізації дистанційного навчання та аналіз інструментарію, який застосовують вчителі у процесі дистанційного навчання дають підстави визначити рекомендації для вчителів початкової школи щодо покращення умов дистанційного навчання.

Рекомендації стосуються усіх етапів впровадження і реалізації дистанційного формату навчання від планування до рефлексії:

1. Визначте цілі і завдання на період дистанційного навчання.
2. Перегляньте навчальні плани на період дистанційного навчання.
3. Виберіть інструменти, які будете використовувати в період дистанційного навчання.
4. Перегляньте планування навчального дня і тижні на період дистанційного навчання.
5. Продумайте порядок контролю і оцінювання учнів.
6. Обов'язково зверніть увагу на технічне оснащення, перевірте всю техніку перед уроками.

7. Робіть більший акцент на вітанні на початку уроку, ніж зазвичай. Стандартного «доброго дня, давайте приступимо до роботи» може виявитися недостатньо. Скажіть, що ви раді бачити присутніх. Подивіться на склад учасників і відзначте, скільки зібралось людей: «Нас вже 20 осіб, можемо починати».

8. «Відзначайте» відвідування: перераховуйте учнів по іменах, вітайтеся з кожним, хто підключився до трансляції, посміхайтесь, питайте, як справи. Ці прийоми також створюють ефект присутності.

9. Проговорите правила роботи на відеоуроці: наприклад, учням краще вимикати мікрофони, спілкування варто вести в чаті. Позначте, коли діти можуть задавати питання – по ходу уроку або тільки в кінці.

10. Коментуйте свої дії, наприклад, якщо вам потрібно переключити слайд, щоб показати його на моніторі, або включити комусь із учасників мікрофон. Якщо робити це мовчки, може виникнути незручність і непотрібний ефект дистанції.

11. Ключові моменти пояснень, питання до учнів можна повторювати два-три рази, щоб додатково сфокусувати увагу дітей.

12. Кожні три-чотири хвилини звертайтеся до учнів, щоб утримувати їх увагу. Є кілька варіантів спілкування з учнями в форматі відеоуроку: задати питання конкретному учневі, задати всім відкрите або закрите питання.

13. Обов'язково робіть запис відеоуроку і викладайте для скачування на доступному учням ресурсі. Тим, хто не встигав за вашим темпом або відчував проблеми зі зв'язком, це дозволить додатково ознайомитися з матеріалом.

14. Заняття для самостійного відпрацювання теми оптимально видавати в двох варіантах: обов'язкова частина, яку

повинні виконати всі діти, і додаткові завдання, які можна зробити за бажанням. Зручно прямо в назві заняття відзначати: «обов'язкове» або «Додаткове».

15. Зробіть батьків своїми союзниками: розкажіть їм правила роботи дитини за комп'ютером, попросіть допомоги у контролі їх дотримання.

16. Попросіть батьків допомогти дитині вибудувати режим дня і дотримуватися дисципліни. Важливо пам'ятати, що дисципліна виробляється і формується у дитини поетапно.

17. Дистанційне навчання – можливість для дитини стати більш відповідальним. Поясніть батькам, що вони можуть підключити дитини до планування дня. З першокласниками можна разом скласти список справ, а з учнями 4 класу – використовувати додаток-органайзер на смартфоні.

Отже, з метою створення рекомендацій вчителям початкової школи щодо покращення умов дистанційного навчання ми дослідили засоби дистанційного навчання, які використовуються в школі вчителем, та зіставили їх з матеріалами «Всеукраїнської школи онлайн». Платформа «Всеукраїнська школа онлайн» має свої позитивні сторони, зокрема уроки транслювались на українських телеканалах, існує можливість переглядати їх на Youtube, автори платформи ставили за мету надання рівного доступу до знань для всіх школярів України незалежно від їх місця проживання та наявних ресурсів – телеканали та мережа Інтернет (українські оператори мобільного зв'язку зробили використання офіційного сайту «Всеукраїнської школи онлайн» та мобільного застосунку безкоштовним, обмежений відповідно до вікових особливостей час уроків – не більше 15 хвилин за замовчуванням, структура уроків – добірка різних предметів, руханка, мультфільм; а також недоліки – відсутність зворотнього зв'язку та контролю дорослого, замала кількість занять на тиждень. Однак останні можна

виправити шляхом інтеграції відеоматеріалів платформи в дистанційний урок або під час змішаного навчання. Це дозволить урізноманітнити освітній процес, надати доступ до матеріалів навіть за відсутності мережі інтернет. Це дало підстави виокремити рекомендації вчителю початкової школи, що стосуються усіх етапів впровадження і реалізації дистанційного формату навчання від планування до рефлексії.

ВИСНОВКИ

В процесі нашого дослідження ми дійшли наступних висновків, що:

1. Дистанційне навчання розглядається як вид інтерактивної взаємодії між учителем і учнями, а також між ними і інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, що відображає всі властиві освітньому процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), здійснюваний в умовах реалізації засобів ІКТ. Дистанційне навчання, особливо в сучасних умовах організації змішаного або дистанційного формату освітнього процесу, виступає засобом ефективного пристосування до сучасних умов та викликів (всесвітня пандемія, карантинні обмеження та ін.). Сутність дистанційного навчання для молодших школярів визначається, по-перше, основною метою навчання, а по-друге, характером навчальної діяльності, переважно індивідуальної і колективної проектної та творчої.

2. Серед інструментарію дистанційної освіти визначають:

- Відеоресурси для навчання (великий вибір відео на освітню тематику, легке сприйняття учнями);
- Онлайн-дошки (забезпечує наочність та надає можливість редагувати спільно з учнями);
- Тести та інструменти формувального оцінювання, інтерактивні сервіси миттєвого опитування (зручне використання та аналіз відповідей, можливість отримати оцінку автоматично після проведення опитування);
- Цифрова творчість учнів (дозволяє підвищити рівень володіння ІКТ учнями та створювати продукти під час творчої та проектної діяльності).

Дослідження інструментарію ІКТ дає підстави окремо виділити веб-ресурси для дистанційного навчання: платформа Moodle

(<https://moodle.org/>), платформа Google Classroom (<https://classroom.google.com>), Zoom (zoom.us/download), Classtime (<https://www.classtime.com/uk/>), LearningApps.org ([LearningApps.org](https://www.learningapps.org)), ClassDojo (<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/>) та ін. Дані ресурси дозволяють організувати і синхронну, і асинхронну взаємодію, а також двосторонній зв'язок між вчителем та учнями під час виконання завдань та контрольних заходів.

3. Констатувальний етап експерименту дозволив зробити такі висновки: опитування вчителів початкової школи дозволило виявити, що провідним на сучасному етапі є очний формат навчання та змішаний (з використання дистанційного навчання). Таку відповідь надали 96,4% респондентів. Більшість вказали, що під час дистанційного навчання у їх класі переважає синхронна взаємодія (46,4%) або в поєднанні з асинхронною (53,6%). Більшість респондентів під час реалізації процесу дистанційного навчання зіткнулися з певними проблемами (організаційного, технічного, методичного характеру та ін.), серед яких найвагоміші: проблеми учнів з використання ІКТ (75% опитуваних) та відсутність комп'ютерів в учнів, доступу до них (75%); слабка мотивація учнів до навчання (39,3%), погана дисципліна учнів на дистанційних заняттях (32,1%) та складність організаційних моментів (32,1%). Однак, більшість респондентів зіткнулися з цими проблемами саме на початковому етапі реалізації дистанційного навчання (85,7%) та планують використовувати технології дистанційного навчання і надалі, але частково, поєднуючи з традиційними формами навчання.

4. В результаті дослідження було визначено такі педагогічні умови ефективного освітнього середовища початкової школи в період дистанційного навчання:

1. Створення такого освітнього середовища, в якому систематично та цілеспрямовано відбувається розвиток ІКТ компетентності всіх суб'єктів освітнього процесу;

2. Впровадження інноваційних технологій з метою заохочення учнів до навчання та підвищення мотивації;
3. Розвиток навичок самостійної роботи;
4. Створення ефективного комунікативного простору для всіх учасників освітнього процесу (педагогів, учнів, батьків).

Ці умови, на нашу думку, є необхідними для функціонування ефективного освітнього середовища початкової школи в період дистанційного та змішаного форматів навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології : монографія. Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. Київ: Атіка, 2005. С. 77–140.
2. Богдевич Д.В. Особенности организации дистанционного обучения в современной школе. Современная образовательная среда: теория и практика : Сборник материалов V Международной научно-практической конференции. 2019. С. 133-134
3. Вайндорф-Сысоева, М. Е. Методика дистанционного обучения : учебное пособие для вузов. Москва : Издательство Юрайт, 2020. 194 с.
4. Гордеева А.В. Применение дистанционных образовательных технологий при обучении учащихся начальной школы. Школа – вуз: проблемы и перспективы развития: Материалы VI Региональной научно-практической конференции. 2019. С. 91-94
5. Дони́на И.А., Виноградова Ю.А. Дистанционное обучение: ожидание и реальность. Педагогический вестник. 2020. № 14. С. 26-29
6. Жукова С.В. Эффективная организация электронного обучения в начальной – школе. Актуальные вопросы профессиональной подготовки современного учителя начальной школы. 2018. № 5. С. 48-59
7. Зиновьева Т.И. Готовность учителя начальных классов к внедрению дистанционной формы обучения. Вестник Московского городского педагогического университета. Серия: Педагогика и психология. 2016. № 1 (35). С.26-34
8. Звiняцькiвська З., Кoбepник I. Oрганiзацiя дистанцiйного навчання в школі: методичні рекомендації / за ред. Звiняцькiвської З. Київ: ГО “Смарт освіта”, 2020. 71 с.

9. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000р.) URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/>

10. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. Шлях освіти. 2007. №4 (46). С. 38–41.

11. Кудайбергенов А.Т. Дистанционное обучение как особая педагогическая технология в организации образовательного пространства современной школы. Актуальные вопросы современной науки и образования: Сборник статей II Международной научно-практической конференции. 2020. С.141-143

12. Матвеева А.С. Дистанционное обучение как интерактивная форма образовательной деятельности. Проблемы современного педагогического образования. 2019. № 65-4. С.210-212

13. Немцева Ю.О. Применение сервиса Learningapps как эффективный инструмент педагога для формирования цифрового пространства обучающихся начальных классов. Актуальные вопросы развития профессионализма педагога в современных условиях: Материалы международной электронной научно-практической конференции. В 4-х томах. 2019. С.264-269

14. Петухова Л.Є., Співаковський О.В. До питання про трисуб'єктну дидактику. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2007. №5 (61). С. 7-9.

15. Петухова Л. Є. Трисуб'єктна дидактика в моделі інноваційного розвитку освітніх систем. Педагогічні науки : зб. наук. праць / ред. Є. С. Барбіна. Херсон : ХДУ, 2014 . Вип. 65. С. 74-80.

16. Стефанова Н.А. Применение современных технологий дистанционного обучения в школе / Н.А. Стефанова, В.Т. Тимралиева // Актуальные вопросы современной экономики. 2019. № 1. С.361-363

17. Як технічно організувати дистанційне навчання – покрокова інструкція. Нова українська школа: URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-tehnicno-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-pokroкова-instruktsiya/> (дата звернення: 18.02.2021).

18. Di Pietro G., Biagi F., Costa P., Karpiński Z., Mazza J. The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets. 2020. 50 с.

19. Kalogiannakis M. Training with ICT for ICT from the trainer's perspective. A local ICT teacher training experience. *Education and Information Technologies*, 15(1), 2010. P.3–17.

20. Moore J. L., Dickson-Deane C., Galyen K. E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *The Internet and Higher Education*, 14(2), 2010. P.129–135.

21. Watts L. Synchronous and asynchronous communication in distance learning: A review of the literature. *Quarterly Review of Distance Education*, 17(1), 2016. P.23–32.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Кілочок Валерія Русланівна, учасниця освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

18.03.2021

Валерія Кілочок

**Текст опитувальника для вчителів початкової школи щодо
дистанційного навчання**

Шановні колеги, просимо Вас для проведення наукового дослідження відповісти на наступні запитання анкети.

Ваші відповіді буде використано в науковій роботі.

Опитування анонімне.

1. Вкажіть, будь ласка, ваш стаж роботи в школі:
 - Стаж роботи відсутній
 - 1-2 роки
 - 3-5 років
 - 6-10 років
 - 11-20 років
 - Більше 20 років

2. В якому класі зараз ви працюєте?
 - 1 клас
 - 2 клас
 - 3 клас
 - 4 клас

3. Який формат навчання у вашому закладі освіти зараз переважає?
 - Очний формат
 - Дистанційний формат
 - Змішаний формат

4. Яка взаємодія з учнями переважає у вашому класі?
 - Синхронна (одночасна)
 - Асинхронна (неодночасна)
 - Обидва варіанти однаковою мірою

5. Чи використовували Ви засоби ІКТ у своїй роботі до введення карантинних обмежень (до березня 2020 року)?
 - Так, повною мірою
 - Так, частково
 - Ні / майже ні

6. Чи зіткнулися власне Ви під час дистанційного навчання з якимось проблемами (організаційного, технічного, методичного характеру та ін.)?
 - Так
 - Ні

7. На якому етапі реалізації дистанційного навчання Ви мали певні проблеми (прогалини, недостатні знання, навички, досвід та ін.)?
 - На початковому етапі
 - Протягом усього процесу дистанційного навчання
 - Не маю проблем

8. Якщо під час реалізації дистанційного навчання на будь-якому етапі Ви зіткнулись з проблемами, то уточніть з якими саме (можливо декілька варіантів):
 - Організаційні моменти
 - Технічні проблеми власного використання ІКТ

- Проблеми учнів з використанням ІКТ
- Відсутність комп'ютерів в учнів, доступу до них
- Слабка мотивація учнів до навчання
- Погана дисципліна на дистанційних заняттях
- Погане відвідування занять
- Відсутність методичних інструкцій щодо дистанційного навчання
- Недостатня обізнаність в інструментарії дистанційного навчання, сервісах та платформах для навчання
- Проблеми комунікації з учнями
- Проблеми комунікації з батьками дітей
- Недостатні власні знання, навички
- Інше _____

9. Хто сприяє підвищенню рівня ефективності дистанційного навчання у вашому класі:

- Реформи та нововведення МОН України
- Адміністрація школи
- Лише Ви самі
- Ніхто, позитивних змін немає

10. Як саме власне Ви підвищували якість дистанційного навчання та свій рівень володіння ІКТ (можливо декілька відповідей)?

- Пройшла/пройшов відповідні курси/стажування/підвищення кваліфікації
- Самостійно шукаю матеріали, сервіси для реалізації дистанційного формату навчання
- Використовую досвід колег
- Ніяк. Чекаю завершення дистанційного навчання

11. Якими сервісами, платформами, засобами дистанційного навчання для учнів Ви користуєтеся?

- Відеоконференції (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Skype...)
 - Форум / Чат
 - Блог / сайт вчителя
 - Google Classroom
 - Moodle
 - Edmodo
 - Padlet
 - ClassDojo
 - LearningApps
 - Соціальні мережі, мобільні додатки, служби обміну миттєвими повідомленнями
 - Інше
-

12. Чи плануєте Ви використовувати технології дистанційного навчання і надалі, після завершення карантинних обмежень?

- Так, як і зараз
- Так, але частково, разом з традиційними формами навчання
- Ні